

**KRYTERIA OCENIANIA UCZNIÓW Z JĘZYKA POLSKIEGO
W KLASIE III GIMNAZJUM
wg PROGRAMU „ŚWIAT W SŁOWACH I OBRAZACH” DKW–4014–72/99**

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, którego wiedza wykracza poza program:

- samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji,
- wykazuje się erudycją wynikającą z własnej, ponadprogramowej lektury,
- odwołuje się do tejże lektury w wystąpieniach ustnych i pracach pisemnych,
- pisze wypowiedzi ciekawe pod względem sposobu ujęcia tematu, w których wykazuje szczególną dbałość o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję,
- tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem,
- wykazuje zainteresowania językoznawcze wykraczające poza program,
- samodzielnie poszerza wiedzę językową w oparciu o wskazaną literaturę przedmiotu,
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym,
- dysponuje bogatym słownictwem terminologicznym
- świadomie i funkcjonalnie używa pojęcia literackie i kulturowe przyswajane na drodze indywidualnej edukacji.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- swobodnie pracuje z tekstem literackim,
- potrafi wskazać wydarzenia realistyczne, symboliczne i odczytać ukryte znaczenia,
- określa konwencję utworu, w jakiej został zaprezentowany świat przedstawiony utworu,
- wypowiada się na temat poetyckich sposobów kreowania rzeczywistości,
- przedstawia swoją interpretację utworu,
- określa budowę, temat i kompozycję tekstu,
- próbuje odczytać naddane znaczenia utworu,
- wyjaśnia alegoryczne znaczenia ukryte w utworze,
- odtwarza argumenty przedstawione przez autora,
- wyjaśnia uniwersalny charakter tekstów mitologicznych i biblijnych,
- wymienia cechy stylu przeczytanego utworu,
- komentuje i ocenia postępowanie bohaterów omawianych utworów,
- potrafi określić stosunek narratora do opisywanego świata,
- wyjaśnia cechy realizmu jako konwencji literackiej,
- potrafi określić specyfikę świata przedstawionego w utworze,
- charakteryzuje specyfikę narracji utworu,
- dostrzega humor, ironię w prezentacji bohatera literackiego i jego stosunek do świata,
- dostrzega w utworach metaforę, alegorię, symbol,
- wyodrębnia z tekstu części narracyjne, opisowe i refleksyjne,
- umie wprowadzić dygresje do własnej wypowiedzi,
- porównuje teksty reprezentujące różne typy fantastyki, wskazuje podobieństwa i różnice,
- komentuje przyczyny popularności literatury fantasy i science fiction,
- wyjaśnia, co odróżnia literaturę faktu od literatury pięknej,
- wie, na czym polega i jak przebiega interpretacja utworu lirycznego,
- potrafi określić gatunek liryczny,
- odtwarza refleksje osoby mówiącej, ustala, czego dotyczą,
- charakteryzuje światopogląd prezentowany przez osobę mówiącą w wierszu,
- charakteryzuje język wypowiedzi poetyckiej,
- komentuje sposób ujęcia tematu w utworze,
- analizuje i komentuje budowę wersyfikacyjną, układ rymów i rytm wiersza,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- potrafi dostrzec humor, ironię, satyrę, groteskę w prezentacji bohatera,
- wskazuje i komentuje symboliczne znaczenia elementów przedstawionych w omawianym dziele (utworze lub obrazie),
- zestawia atmosferę i nastrój omawianego dzieła,
- wyjaśnia rolę odwołań historycznych i kulturowych w tekście,
- komentuje sposób ujęcia tematu,
- porównuje teksty reprezentujące ten sam gatunek,
- potrafi przedstawić wyróżniki teatru, teatru telewizji, przekazu radiowego, języka filmowego,
- odtwarza argumenty przedstawione przez autorów omawianych tekstów,
- potrafi przedstawić swój głos w dyskusji,
- umie sformułować własną opinię na wybrany temat,
- wyodrębnia i porównuje cechy różnych utworów dramatycznych,
- tworzy wypowiedzi o charakterze polemicznym, przytacza różnorodne argumenty,
- stosuje środki językowe o charakterze ekspresywnym oraz różnorodne figury retoryczne,
- wygłaszając mowę, potrafi przekonać słuchaczy do swoich poglądów,
- świadomie i celowo posługuje się dojrzałym stylem i składnią odpowiednią do sytuacji komunikacyjnej,
- łączy fakty, syntezuje, dedukuje, trafnie i wnikliwie analizuje poruszane problemy,
- samodzielnie formułuje niebanalne pytania do wywiadu na zadany temat,
- zadaje spontanicznie nieprzygotowane wcześniej pytania,
- umie sformułować własną opinię na temat przeczytanych, obejrzanych lub wysłuchanych wywiadów,
- krytycznie ustosunkowuje się do taniej sensacji, naruszania prywatności, efekciarstwa w popularnych programach telewizyjnych i kolorowych pismach,
- redaguje opis przedmiotu, stosując bogate słownictwo określające jego cechy,
- formułuje wnioski interpretacyjne dotyczące znaczeń utworu,
- redaguje tekst prezentujący własne sądy na temat istoty poezji,
- redaguje tekst pouczenia moralnego,
- opisuje relacje między postaciami a światem natury przedstawionym na obrazie,
- redaguje felieton,
- przekłada tekst na scenariusz filmowy,
- redaguje rozprawkę, stosuje funkcjonalnie środki retoryczne służące przekonywaniu,
- formułuje przemówienie związane z problematyką poznanych fragmentów, stosuje funkcjonalnie środki retoryczne,
- świadomie i celowo dobiera środki językowe dla nadania wypowiedzi charakteru ekspresywnego,
- redaguje list prywatny i oficjalny oraz otwarty, wchodząc w różne role,
- wprowadza związki frazeologiczne i bogate słownictwo,
- świadomie i celowo dobiera środki językowe do odpowiedniej formy wypowiedzi,
- świadomie i celowo posługuje się dojrzałym stylem i składnią właściwymi dla danej formy wypowiedzi,
- samodzielnie redaguje podanie, stosując wymagane zwroty grzecznościowe,
- poprawnie rozpoznaje, tworzy i przekształca zdanie złożone,
- świadomie i celowo posługuje się różnymi rodzajami zdań złożonych w zależności od intencji,
- poprawnie rozpoznaje, tworzy i przekształca zdania złożone,
- poprawnie rozpoznaje, tworzy i przekształca zdania złożone w zdania złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania,
- poprawnie dokonuje analizy składniowej wypowiedzenia wielokrotnie złożonego,
- samodzielnie sporządza wykres wypowiedzenia złożonego
- poprawnie i samodzielnie stosuje wypowiedzenia wielokrotnie złożone, zachowując spójność i logiczność wypowiedzi,
- poprawia błędy składniowe w wypowiedzeniach złożonych i wielokrotnie złożonych,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- potrafi wyjaśnić, czym charakteryzuje się mowa zależna i niezależna,
- celowo, poprawnie i świadomie przekształca i stosuje w swoich wypowiedziach mowę niezależną w mowę zależną i odwrotnie,
- wykorzystuje funkcje stylistyczne mowy zależnej i niezależnej w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- trafnie i celowo stosuje cytaty w swoich wypowiedziach pisemnych,
- poprawnie rozróżnia i klasyfikuje głoski,
- wyjaśnia zjawisko uproszczeń grup spółgłoskowych,
- znajduje i poprawia błędy w wymowie grup spółgłoskowych,
- dba o kulturę językową swoich wypowiedzi ustnych, poprawnie akcentując wyrazy,
- zauważa błędy w akcentowaniu wyrazów w publicznych wystąpieniach,
- poprawnie rozpoznaje i rozróżnia synonimy, homonimy, antonimy, neologizmy i archaizmy,
- świadomie stosuje wyrazy o szerszym i węższym zakresie znaczeniowym, w zależności od intencji,
- świadomie wykorzystuje synonimy, antonimy, homonimy, neologizmy i archaizmy,
- świadomie i celowo stosuje przysłowia i związki frazeologiczne zawierające archaizmy,
- samodzielnie korzysta z odpowiedniego słownika,
- rozróżnia gwary: mazowiecką, kaszubską, podhalańską, śląską, mazurską,
- potrafi na podstawie kontekstu znaleźć odpowiednik z języka ogólnopolskiego dla niektórych dialektyzmów.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- słucha, włączając się w tok lekcji,
- umie wskazać wydarzenia realistyczne, symboliczne oraz ukryte znaczenia,
- rozumie i wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej,
- określa czas i miejsce przedstawionych wydarzeń, potwierdza swe spostrzeżenia cytatami,
- określa stopień prawdopodobieństwa w znanych mu utworach realistycznych,
- określa związki między narratorem a autorem,
- komentuje sposób przedstawienia świata w utworze,
- przedstawia i określa postawy bohaterów,
- wymienia główne działania związane z interpretacją utworu lirycznego,
- zna i próbuje określić gatunek liryczny,
- odtwarza i komentuje sytuację liryczną w omawianym wierszu,
- rozpoznaje poetyckie sposoby kreowania rzeczywistości,
- rozpoznaje osobę mówiącą, próbuje ją scharakteryzować na podstawie jej wypowiedzi,
- ustala, w czym imieniu wypowiada się osoba mówiąca,
- wymienia poetyckie środki nazywające uczucia,
- ustala jakie środki tworzą rytm w utworze poetyckim,
- analizuje budowę wersyfikacyjną tekstu,
- wskazuje i nazywa środki poetyckie,
- poprawnie wypowiada się na temat interpretowanego utworu,
- wskazuje budowę, temat i kompozycję omawianego tekstu,
- wyjaśnia przenośne znaczenie tekstów mitologicznych i biblijnych,
- rozpoznaje kontrast jako zasadę budowania znaczeń tekstu,
- potrafi wymienić cechy stylu przeczytanego utworu,
- przedstawia postępowanie bohaterów omawianych utworów,
- próbuje określić stosunek narratora do opisywanego świata,
- potrafi wskazać cechy realizmu jako konwencji literackiej,
- wskazuje wypowiedzi narratora, charakteryzuje narratora i specyfikę narracji utworu,
- zna pojęcia humor, ironia i umie je wskazać w przedstawianiu bohatera literackiego,
- określa stopień prawdopodobieństwa w znanych mu utworach realistycznych, zna pojęcia: metafora, alegoria, symbol,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- wskazuje w tekście części narracyjne, opisowe i refleksyjne,
- potrafi sformułować własną wypowiedź w oparciu o przeczytany tekst,
- wyjaśnia specyfikę świata przedstawionego w utworach fantasy i science fiction,
- porównuje literaturę fantasy i literaturę science fiction,
- wskazuje symboliczne elementy przedstawione w omawianym dziele (utworze lub obrazie),
- próbuje zestawić atmosferę i nastrój omawianego dzieła,
- wyjaśnia symboliczne znaczenia w przeczytanym utworze,
- wskazuje odwołania historyczne i kulturowe w tekście,
- wyjaśnia sposób ujęcia tematu,
- potrafi porównać teksty reprezentujące ten sam gatunek,
- wymienia wyróżniki teatru, teatru telewizji, przekazu radiowego, języka filmowego,
- wskazuje w tekście cechy tragedii antycznej,
- dostrzega argumenty przedstawione przez autorów omawianych tekstów,
- wydobywa z tekstu tezę,
- podejmuje próbę sformułowania i przedstawienia własnego zdania w dyskusji,
- próbuje sformułować własną opinię na wybrany temat oraz posługuje się przykładami ze świata kultury, życia publicznego i własnego doświadczenia,
- samodzielnie wyciąga wnioski,
- posługuje się cytatami,
- potrafi przytoczyć argumenty i je uporządkować,
- zna środki językowe o charakterze ekspresywnym oraz różnorodne figury retoryczne,
- potrafi przekonująco wygłosić mowę, stosując świadomie środki retoryczne,
- potrafi posługiwać się poprawnym stylem i składnią odpowiednią do sytuacji komunikacyjnej,
- samodzielnie formułuje pytania do wywiadu na zadany temat,
- dostosowuje formę pytań do rozmówcy i powagi tematu,
- stara się uważnie słuchać i szanować poglądy rozmówcy,
- czyta i ustosunkowuje się do taniej sensacji, naruszania prywatności, efekciarstwa w popularnych programach telewizyjnych i kolorowych pismach,
- redaguje opis przedmiotu o cechach magicznych,
- formułuje wnioski interpretacyjne dotyczące znaczeń utworu,
- redaguje tekst prezentujący własne sądy na temat istoty poezji,
- redaguje tekst przestrogi,
- opisuje relacje między postaciami a światem natury przedstawionym na obrazie,
- próbuje redagować felieton,
- przekłada tekst na scenariusz filmowy,
- redaguje rozprawkę, hierarchizuje argumenty i stosuje środki retoryczne służące przekonywaniu,
- formułuje przemówienie, stosując funkcjonalnie środki retoryczne,
- świadomie i celowo dobiera środki językowe dla nadania wypowiedzi charakteru ekspresywnego,
- redaguje list prywatny i oficjalny oraz otwarty, wchodząc w różne role,
- wprowadza związki frazeologiczne i bogate słownictwo,
- świadomie i celowo dobiera środki językowe do odpowiedniej formy wypowiedzi,
- świadomie i celowo posługuje się dojrzałym stylem i składnią właściwymi dla danej formy wypowiedzi,
- samodzielnie redaguje podanie, stosując wymagane zwroty grzecznościowe,
- układa wskazane zdania złożone współrzędnie lub podrzędnie,
- przekształca zdania pojedyncze w złożone, używa różnych wskaźników zespolenia,
- poprawnie nazywa rodzaje zdań złożonych,
- przekształca zdania złożone w zdania złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania,
- na ogół poprawnie stosuje zasady interpunkcji,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- umie wyodrębnić wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym,
- próbuje dokonać analizy składniowej wypowiedzenia wielokrotnie złożonego,
- umie przyporządkować podany wykres wypowiedzenia wielokrotnie złożonego wybranemu zdaniu,
- dokonuje analizy składniowej wypowiedzenia wielokrotnie złożonego,
- dostrzega błędy składniowe w wypowiedzeniach wielokrotnie złożonych,
- rozpoznaje funkcje stylistyczne mowy niezależnej,
- na ogół poprawnie przekształca wypowiedzenia w mowie niezależnej w mowę zależną i odwrotnie,
- stosuje mowę niezależną w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- dostrzega funkcję cytatu w różnych tekstach,
- poprawnie wprowadza cytaty do swoich wypowiedzi pisemnych,
- stara się samodzielnie wybierać odpowiednie cytaty,
- wyjaśnia różnicę między głoską a literą, spółgłoską a samogłoską,
- poprawnie oznacza głoskę i dzieli wyraz na litery i głoski,
- wyjaśnia, w jaki sposób powstają głoski: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe,
- wyjaśnia, na czym polega różnica między wymową a pisownią,
- wyjaśnia proces upodobnień wewnątrzwyrazowych i międzywyrazowych,
- rozróżnia upodobnienia wsteczne i postępowe,
- stosuje zasady pisowni przedrostków zakończonych na spółgłoskę,
- potrafi wyjaśnić, dlaczego wymowa niektórych przedrostków różni się od ich pisowni,
- wyjaśnia zjawisko uproszczeń grup spółgłoskowych,
- poprawnie zapisuje wyrazy z uproszczeniami grup spółgłoskowych,
- poprawnie dzieli wyrazy na sylaby,
- poprawnie dzieli wyrazy przy przenoszeniu,
- wyjaśnia zjawisko akcentu i poprawnie akcentuje wyrazy,
- wyjaśnia, czym jest treść i zakres znaczeniowy wyrazu,
- stosuje wyrazy o znaczeniu ogólnym i szczegółowym ze względu na przekazywaną treść,
- rozpoznaje i rozróżnia synonimy, homonimy, antonimy, neologizmy i archaizmy,
- wykorzystuje synonimy, antonimy, homonimy, neologizmy i archaizmy,
- stosuje przysłowia i związki frazeologiczne zawierające archaizmy,
- w razie wątpliwości umie posłużyć się właściwym słownikiem,
- rozróżnia gwary: mazowiecką, kaszubską, podhalańską, śląską, mazurską,
- podejmuje próbę odnalezienia na podstawie kontekstu odpowiednika z języka ogólnopolskiego dla niektórych dialektyzmów.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- czyta ze zrozumieniem,
- słucha i włącza się w tok lekcji,
- określa tematykę utworu,
- wymienia wydarzenia realistyczne, symboliczne oraz ukryte znaczenia,
- dzieli wydarzenia na realistyczne i fantastyczne,
- wie, że fikcja jest wyznacznikiem literatury pięknej,
- podaje przykłady znanych mu utworów realistycznych,
- prezentuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- tytułuje wyodrębnione wydarzenia,
- próbuje określić typy osobowości reprezentowane przez bohaterów,
- wymienia najważniejsze cechy gatunków lirycznych,
- ustala, do kogo kieruje wypowiedź osoba mówiąca w interpretowanym utworze lirycznym,
- próbuje wyodrębnić podstawowe działania związane z interpretacją utworu lirycznego,
- wskazuje liryczne cechy utworu, określa nastrój interpretowanego wiersza,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- proponuje przymiotniki do przedstawienia uczuć i emocji osoby mówiącej,
- wymienia wszystkie powtarzające się elementy kompozycyjne utworu,
- wyodrębnia obrazy poetyckie i próbuje ustalić związki między nimi,
- określa rodzaj i układ rymów,
- wyjaśnia przenośne znaczenie tekstów mitologicznych i biblijnych,
- wskazuje cechy stylu przeczytanego utworu,
- określa miejsce wydarzeń, przytacza i komentuje związane z tym cytaty,
- wskazuje charakterystyczne cechy postępowania bohaterów omawianych utworów,
- wie, że fikcja jest wyznacznikiem literatury,
- podaje przykłady utworów realistycznych,
- potrafi wskazać humor i ironię w przedstawieniu bohatera literackiego,
- zna pojęcia: metafora, alegoria, symbol i wskazuje je w tekście,
- potrafi wskazać w tekście części narracyjne, opisowe i refleksyjne,
- krótko przedstawia swoje opinie w oparciu o przeczytany tekst,
- zna pojęcie humor, ironia, satyra, groteska i odnajduje je sposobie prezentowania bohatera literackiego,
- wskazuje najważniejsze cechy literatury fantazy i literatury science fiction,
- przedstawia swoje opinie o literaturze fantazy i science fiction,
- wskazuje tematy podejmowane przez literaturę science fiction,
- wymienia niezwykle elementy świata przedstawionego,
- próbuje wskazać i wyjaśnić symboliczne elementy przedstawione w omawianym dziele (utworze lub obrazie),
- próbuje określić atmosferę i nastrój omawianego dzieła,
- przedstawia własną ocenę świata opisanego w utworze,
- potrafi wskazać teksty reprezentujące ten sam gatunek,
- potrafi wymienić główne wyróżniki teatru, teatru telewizji, przekazu radiowego, języka filmowego,
- próbuje wskazać argumenty przedstawione przez autorów omawianych tekstów,
- próbuje wydobyć z tekstu tezę,
- próbuje sformułować własną opinię na wybrany temat,
- wyciąga ogólne wnioski na podstawie przeprowadzonej argumentacji,
- stara się samodzielnie przytoczyć argumenty,
- wyszukuje cytaty i stosuje zasady wprowadzania cytatów do wypowiedzi pisemnej,
- wymienia środki językowe o charakterze ekspresywnym oraz różnorodne figury retoryczne,
- potrafi prawidłowo wygłosić mowę, stosując świadomie środki retoryczne,
- zna różne style i stara się nimi posługiwać w zależności od sytuacji komunikacyjnej,
- układa pytania do wywiadu na zadany temat,
- rozumie relacje zachodzące między dziennikarzem a rozmówcą i ich wpływ na charakter rozmowy,
- poprawnie redaguje rozbudowany opis przedmiotu o cechach realistycznych,
- podejmuje próbę sformułowania wniosku na temat przeczytanego utworu,
- redaguje krótki tekst informacyjny,
- formułuje krótką wypowiedź przekonującą do własnego stanowiska wobec wskazanego problemu,
- opisuje obraz na podstawie zgromadzonego słownictwa,
- potrafi wymienić zasady konstruowania felietonu,
- stosuje trójdzielną kompozycję wypowiedzi z zachowaniem proporcji, używa różnych środków językowych dla poparcia swojego stanowiska,
- formułuje przemówienie związane z problematyką poznanych fragmentów, stosuje funkcjonalnie środki retoryczne,
- sporządza plan kompozycyjny przemówienia,
- samodzielnie redaguje krótką rozprawkę,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- porządkuje argumenty,
- rozróżnia różne rodzaje listu (prywatny i oficjalny),
- poprawnie redaguje list prywatny,
- stara się redagować list oficjalny,
- rozumie, w jakim celu pisze się list otwarty,
- redaguje podanie według wzoru, stosując wymagane zwroty grzecznościowe,
- stosuje stałe elementy podania,
- potrafi uzupełnić zdanie wskazanym zdaniem składowym,
- nazywa różne rodzaje wypowiedzeń złożonych,
- na ogół poprawnie przekształca zdania pojedyncze w złożone,
- wie, czym jest i rozpoznaje imiesłowny równoważnik zdania,
- poprawnie nazywa rodzaje zdań złożonych,
- rozumie i stara się poprawnie stosować zasady interpunkcji,
- próbuje rozpoznawać wypowiedzenia wielokrotnie złożonym,
- przekształca kilka wypowiedzeń pojedynczych w wielokrotnie złożone i odwrotnie,
- stara się prawidłowo dokonać analizy składniowej wypowiedzeń złożonych,
- wie, czym jest mowa zależna i niezależna,
- stara się rozpoznać funkcje stylistyczne mowy niezależnej,
- stara się samodzielnie przekształcać wypowiedzenia w mowie niezależnej w mowę zależną i odwrotnie oraz układać dialog z zachowaniem zasad interpunkcji,
- rozumie różnicę między głoską a literą, spółgłoską a samogłoską,
- rozumie, w jaki sposób pracują narządy mowy,
- rozróżnia głoski: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe,
- rozumie, na czym polega różnica między wymową a pisownią,
- rozumie proces upodobnień wewnątrzwyrazowych i międzywyrazowych,
- stara się przestrzegać zasad ortografii ze względu na zachodzące upodobnienia,
- poprawnie zapisuje wyrazy z uproszczeniami grup spółgłoskowych,
- poprawnie stosuje zasady pisowni przedrostków zakończonych na spółgłoskę,
- dzieli wyrazy przy przenoszeniu,
- stara się poprawnie akcentować wyrazy,
- rozumie, czym jest treść i zakres znaczeniowy wyrazu,
- rozumie różnicę między treścią a zakresem znaczeniowym wyrazu,
- stara się rozpoznać i stosować synonimy, homonimy, antonimy, neologizmy i archaizmy,
- zna i stosuje popularne przysłowia i związki frazeologiczne, · potrafi wskazać i wymienić najważniejsze cechy gwar: mazowieckiej, kaszubskiej, podhalańskiej, śląskiej, mazurskiej.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- stara się zrozumieć czytany tekst,
- słucha i podejmuje próbę włączenia się w tok lekcji,
- wymienia i odtwarza w kolejności najważniejsze wydarzenia tekstu,
- wskazuje wydarzenia na realistyczne i fantastyczne,
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,
- opowiada własnymi słowami treść przeczytanego tekstu,
- wyjaśnia pojęcia realny, realistyczny,
- sporządza plan przedstawionych w utworze wydarzeń,
- wyodrębnia elementy świata przedstawionego w utworze,
- wylicza bohaterów utworu, gromadzi o nich informacje zawarte w tekście,
- wskazuje w tekście informacje o miejscu i czasie opisywanych wydarzeń,
- stara się wymienić najważniejsze cechy gatunków lirycznych,
- czyta uważnie tekst z podręcznika, wypisuje najważniejsze pytania dotyczące interpretacji utworu lirycznego,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- wyodrębnia z tekstu wiersza rady i pouczenia skierowane do odbiorcy,
- rozpoznaje w tekstach osobę mówiącą,
- identyfikuje podmiot i wskazuje określające go formy gramatyczne,
- wskazuje w tekstach podstawowe środki poetyckie,
- nazywa uczucia opisywane w wierszach,
- wymienia najważniejsze elementy kompozycyjne utworu,
- próbuje odtworzyć sytuację liryczną przedstawioną w utworze,
- analizuje układ rymów,
- odtwarza najważniejsze wydarzenia w tekstach mitologicznych i biblijnych,
- wymienia w kolejności najważniejsze wydarzenia tekstu,
- opowiada własnymi słowami treść utworu,
- określa miejsce wydarzeń, przytacza i komentuje związane z tym cytaty,
- wskazuje charakterystyczne cechy postępowania bohaterów omawianych utworów,
- wie, że fikcja jest wyznacznikiem literatury,
- podaje przykłady utworów realistycznych,
- wyodrębnia elementy świata przedstawionego,
- zna pojęcia humor i ironia, umie je zastosować w zdaniu,
- zna pojęcia: metafora, alegoria, symbol i próbuje je wskazać w tekście,
- umie wyodrębnić w tekście części narracyjne, opisowe i refleksyjne,
- nazywa własne uczucia i opinie w oparciu o przeczytany tekst,
- wie, czym jest dygresja,
- zna pojęcie humor, ironia, satyra, groteska i próbuje je odnaleźć w sposobie prezentowania bohatera literackiego,
- wymienia najważniejsze cechy literatury fantazy i literatury science fiction,
- nazywa swoje odczucia wywołane przeczytanym utworem fantazy i science fiction,
- wymienia cechy odróżniające fantastykę naukową od baśni,
- odtwarza podstawowe elementy fantastycznego świata przedstawionego,
- wylicza elementy warstwy przedstawionej dzieła (utworu lub obrazu),
- komentuje tytuł dzieła,
- próbuje sformułować własną ocenę świata opisanego w utworze,
- zna główne wyróżniki teatru, teatru telewizji, przekazu radiowego, języka filmowego,
- stara się wskazać argumenty przedstawione przez autorów omawianych tekstów,
- próbuje przy pomocy nauczyciela wydobyć z tekstu tezę oraz wyciąga ogólne wnioski na podstawie przeprowadzonej argumentacji,
- stara się samodzielnie przytoczyć argumenty,
- próbuje wskazać właściwy cytat i stosować zasady wprowadzania cytatów do wypowiedzi pisemnej,
- zna środki językowe o charakterze ekspresywnym oraz różnorodne figury retoryczne,
- stara się poprawnie wygłosić mowę, stosując świadomie środki retoryczne,
- wie że istnieją różne style i stara się nimi posługiwać w zależności od sytuacji komunikacyjnej,
- stara się ułożyć pytania do wywiadu na zadany temat,
- potrafi wskazać relacje zachodzące między dziennikarzem a rozmówcą i ich wpływ na charakter rozmowy,
- redaguje rozbudowany opis przedmiotu o cechach realistycznych,
- krótko wypowiada się na temat przeczytanego utworu,
- próbuje zredagować krótki tekst informacyjny,
- próbuje sformułować krótką wypowiedź przekonującą do własnego stanowiska wobec wskazanego problemu,
- krótko opisuje obraz na podstawie zgromadzonego słownictwa,
- wie, że tekst jest felietonem,
- potrafi zastosować trójdzielną kompozycję wypowiedzi z zachowaniem proporcji,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- potrafi sformułować przemówienie na wybrany temat, stosuje funkcjonalnie środki retoryczne,
- potrafi samodzielnie sporządzić plan kompozycyjny przemówienia,
- próbuje samodzielnie redagować krótką rozprawkę,
- stara się uporządkować argumenty,
- potrafi rozróżnić różne rodzaje listu (prywatny, oficjalny i otwarty),
- stara się poprawnie redagować list prywatny i oficjalny,
- rozumie, w jakim celu pisze się list otwarty,
- umie na podstawie instrukcji redagować podanie, stara się stosować wymagane zwroty grzecznościowe,
- zna stałe elementy podania,
- potrafi wskazać w tekście zdanie złożone,
- zna kryterium podziału zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie,
- odróżnia zdanie współrzędnie złożone od zdania podrzędnie złożonego,
- umie zadać pytanie o zdanie podrzędne,
- próbuje dokonywać przekształceń konstrukcji składniowych,
- stosuje w wypowiedziach imiesłowowy równoważnik zdania,
- zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym i próbuje je stosować,
- zna pojęcie wypowiedzenia wielokrotnie złożonego,
- rozumie budowę wypowiedzenia wielokrotnie złożonego,
- potrafi wskazać w tekście wypowiedzenie wielokrotnie,
- na ogół potrafi poprawnie wskazać orzeczenia czasownikowe w wypowiedzeniach składowych,
- stara się poprawnie wyodrębnić wypowiedzenia składowe,
- zna kolejność wykonywania czynności przy analizie wypowiedzenia wielokrotnie złożonego,
- stara się stosować w wypowiedziach ustnych i pisemnych wypowiedzenia wielokrotnie złożone,
- zna i odwzorowuje zasady interpunkcji wypowiedzenia wielokrotnie złożonego,
- zna pojęcie mowy zależnej i niezależnej,
- próbuje wyodrębnić w tekście mowę niezależną,
- zna zasady przekształcania wypowiedzenia w mowie niezależnej w mowę zależną i odwrotnie,
- kierując się wzorem, przekształca wypowiedzi w mowie niezależnej na mowę zależną,
- stara się ułożyć dialog według podanego wzoru,
- dostrzega cytaty w różnych tekstach,
- odróżnia głoskę od litery,
- klasyfikuje głoski na spółgłoski i samogłoski,
- zna zasady podziału głosek na: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe,
- zna sposób pracują narządy mowy,
- dostrzega różnicę między wymową a pisownią,
- stara się poprawnie zapisywać wyrazy o odmiennej wymowie i pisowni,
- zna zasady ortograficzne pisowni liter oznaczających głoski nosowe,
- dostrzega upodobnienia wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe,
- dostrzega zjawisko ubezdźwięcznienia spółgłosek w wygłosie,
- zna zasady pisowni przedrostków zakończonych na spółgłoskę,
- dostrzega zjawisko uproszczeń grup spółgłoskowych,
- odwzorowuje poprawnie zapis wyrazów z uproszczeniami grup spółgłoskowych
- zna zasady dzielenia wyrazów przy przenoszeniu,
- zna zasady akcentowania wyrazów w języku polskim,
- zna pojęcia: treść i zakres znaczeniowy wyrazu,
- dostrzega różnicę między treścią a zakresem znaczeniowym wyrazu,
- zna pojęcia i zauważa: synonimy, homonimy, antonimy, neologizmy i archaizmy,

Przedmiotowy system oceniania z j. polskiego kl. III

- zna najpopularniejsze przysłowia i związki frazeologiczne, umie je zastosować w zdaniu,
- zna i wymienia najważniejsze cechy gwar: mazowieckiej, kaszubskiej, podhalańskiej, śląskiej, mazurskiej.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:

- praca domowa,
- odpowiedź ustna,
- kartkówki (obejmujące materiał z trzech ostatnich lekcji),
- sprawdziany (obejmujące większą partię materiału lub cały dział),
- prace klasowe, wypracowania pisane na lekcji,
- dyktanda,
- testy diagnostyczne,
- prace dodatkowe (referaty, albumy, plakaty – prace samodzielne lub zespołowe),
- osiągnięcia w konkursach szkolnych i wyższego szczebla,
- aktywność na zajęciach.

Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej:

Uczeń ma prawo do podwyższenia przewidywanej oceny rocznej o jeden stopień, jeśli w terminie tygodnia od podania oceny przewidywanej zgłosi do nauczyciela chęć poprawy tej oceny.

Na sprawdzianie przygotowanym przez nauczyciela, uwzględniającym wymagania programowe na ocenę o jeden stopień wyższą od proponowanej, uczeń winien uzyskać minimum 80% prawidłowych odpowiedzi. Ocena z poprawy nie ma wagi.